

Vilkų išsaugojimas rūpi ne tik gamtininkams

Andrejus Gaidamavičius

Jungtinės nevyriausybės vilkų apsaugos tarybos pirmininkas

Lietuvoje susiklostė, galima sakyti, paradoksali situacija. Patiems gamtininkams vilkų, kaip prioritetinės Europos Sąjungos saugomų gyvūnų rūšies, išsaugojimas rūpi mažiau nei nespecialistams. Iš vienos pusės lūdna, kad Lietuvos zoologai nebeturi profesinės etikos, t.y. jiems mažai rūpi tų gyvūnų, kuriuos jie tyrinėja, likimas. Iš kitos pusės džiugu, kad plačioji visuomenė nykstančių rūšių apsaugą laiko ir savo uždaviniu. Juo labiau Lietuvoje – šalyje, mitologiškai, etnokultūriškai ir istoriškai susijusioje su vilkais. Ką ten bekalbėti apie archetipinę pagarbą šiam gyvūnui, kai netgi Lietuvos kariuomenės vėliavoje – Geležinis vilkas.

Utenos rajone, Indubakių kaime įkurtas Vilko muziejus (ko gero vienintelis šio vardo muziejus Europoje) rengiasi išleisti Lietuvos žemėlapi, kuriame būtų pažymėti visi vietovardžiai, susiję su vilkais. Svarstoma, kokio dydžio žemėlapi daryti, kad visi vardai sutilptų, nes jų yra keli šimtai, o kiek dar visam laikui išnykusių iš žmonių atminties...

Ateinančiais metais planuojama plati visuomenės šviečiamoji kampanija – nuo publikacijų spaudoje iki vilkams skirtų koncertų. Ir tai bus daroma netgi be mūsų organizacijos, Jungtinės nevyriausybės vilkų apsaugos tarybos (JNVAT), pastangų ir iniciatyvos. Žmonės patys susigalvoja įvairios veiklos, kuri prisidėtų prie kiekvieno vilko išsaugojimo. Mes negalime susitaikyti su tuo, kad vilkų medžioklės sezonas jau prasidėjo nuo gruodžio pirmosios ir tęsis iki pavasario, ir kad to pavasario nesulauks mažiausiai 20 vilkų, dar tiek pat žus jų vilkių iščiose, taip niekada ir neišvydę pasaulio. Mums ir tų dvidešimties velniškai gaila. Velniškai negarbinga atrodo tokia vilkų medžioklė, kai patys medžiotojai savo amatai pateisina tikrai žvėrių “reguliuimu”, nes neva natūralių plėšrūnų (vilkų ir lūšių) yra jau per mažai, kad šie patys galėtų sureguliuoti medžiojamųjų žvėrių kaimenes.

Gruodžio 9 dieną Vilko muziejuje įvyko JNVAT nariams skirtas seminaras. Jame konstatuota, kad vilkų apsaugos taryba turi išplėsti savo narių statusą, kad tai nebūtų tik tam tikrų nevyriausybinių organizacijų atstovų darbo grupė, bet - tokia atskira ir savarankiška organizacija, į kurią įstoti galėtų visi norintys, nes prie šios rūšies išsaugojimo jau dabar nori prisidėti bent kelios dešimtys žmonių. Anksčiau manėme, kad Lietuva yra per maža šalis tokiai organizacijai steigti, bet dabar savo nuomonę tenka keisti. Tokios organizacijos poreikis iškilo dar ir dėl to, kad prasidėtų lygiavertis bendradarbiavimas su kitomis Europos vilkų apsaugos organizacijomis. Stipriai vilkų išsaugojimo iniciatyvas remiantis Vokietijoje įsikūręs fondas “EuroNatur” yra pareiškęs, kad remis Lietuvą tik tuo atveju, jei ši bendradarbiaus su Lenkija, nes ir genetiškai įrodyta, kad abiejose šiose šalyse gyvena ta pati vilkų populiacija. Taigi vilkų žudymas Lietuvoje atsiliepia Lenkijos vilkams, kurių medžioklė, Lenkijos gamtos apsaugos draugijos “Vilkas” pastangomis, uždrausta jau 1998 metais. Viena iš didžiausių Lenkijos vilkų gyvenamųjų vietų yra Augustavo giria, iš kurios vilkai pastoviai užklysta į Pietryčių Lietuvą. Čia jie ir nušaudami.

Rugsėjo mėnesio pabaigoje teko lankytis Suomijoje, kur susipažinome su tipiška skandinaviška fobija vilkams. Visoje Suomijoje vilkų telikę 200. Nors medžioklės kvota tėra 20 vilkų (kaip ir Lietuvoje), nelegaliai jų nušaudama apie 100. Šalies dienraščiai skelbia apie kiekvieną vilko, kaip kokio siaubūno, pasirodymą netoli Helsinkio. Taip jau yra, kad šalyse, kur vilkų likę mažai ir žmonės jau nebesitiki jokio kontakto su jais laukinėje gamtoje, šie gyvūnai tampa nebepageidaujami. Visuomenė greitai atpranta nuo vilkų ir Lietuvoje, jau pasigirsta pasakų apie vaikus į mokyklą užpuolančius vilkus. Dar prieš dešimtmetį niekas tokių niekų viešai nedrįsdavo skelbti, nes visiems yra žinoma, kad vilkas žmogui nepavojingas. Bet užtektų vieno nelaimingo atsitikimo ir žmonės pasmerktų vilką kaip rūšį, nors mūsų “geriausi draugai” (šunys) kasmet Lietuvoje apkandžioja tūkstančius žmonių, keletą jų – mirtinai.

Vilko dalia – kęsti neteisębę. Ir dėl prapuolusių ar paskerstų naminių gyvulių taip pat. Atrodo, kad vilkai besąlygiškai tuo bus kaltinami tol, kol liks bent vienas vilkas, kol liks bent menkiausia tikimybė, kad tai gali būti vilko darbas. Dėl kasmet Norvegijoje prapuolančių 15 tūkst. avių, ganomų gamtoje, taip pat kaltinami vilkai. Jų keliolikos individų “populiacija” retinama iš sraigtasparnių. Štai dėl ko yra tokia didelė visuomenės švietimo svarba, netgi didesnė nei vilkų

populiacijos tyrimų ar vilkų apsaugos politikos formavimo, nors ir viena ir kita taip pat reikalinga. Mūsų pagrindinis tikslas - kad Lietuvos visuomenės nuomonė apie vilkus bent jau neblogėtų, kad žmonės, besilankantys gamtoje, jaustų, jog jie nėra vieniši, kad girios turi savo šeimininkus. "Miškas be vilko – ne miškas". Taip skambėjo 2005 metais JNVAT paskelbta akcija, kurios dėka apie vilkų išsaugojimo problemas sužinojo visi visuomenės sluoksniai ir visų lygių valstybės institucijos. To linkime ir ateinančiais metais – kad kiekvienas miškas turėtų savo tikrąjį šeimininką. Norime, kad visuomenė išsiugdytų nepakantumą vilkų naikinimui, kad medžiotojui šauti į vilką taptų nebegarbinga, o puikuotis vilko trofėjais – žema. Mūsų galimybės sugyventi su vilkais priklauso tik nuo mūsų pačių valios.

A.Gaidamavičius. Vilkų išsaugojimas rūpi ne tik gamtininkams // Žalioji Lietuva. 2006, Nr. 20 (268). P.9.